

730

ט"ו בשבט

תשמ"ג

כ פ ר ה נ ש ל א

ט"ו בשבט תשמ"ג

28 לינואר 1983

הדלקת נרות - שבת שלום וחג שמח!

שיר:

אור חבצלות זמר שושנים, בשרון עלה ריח עדנים.
חבצלת לך, לי השושנים, בשרון עלה ריח עדנים.

קושיות ט"ו בשבט:

- שאלה - מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? למה דוקא הוא ראש השנה לאילנות?
- תשובה - בתקופת הרומאים, בראשית הספירה, קבעו כך התנאים וכך נהיה!
- שאלה - ולמה קבעו בשבט דוקא?
- תשובה - "מאחר וירדו רב גשמי השנה והשרף עולה בעצים" - כאן מתחיל בסמוי תהליך היקיצה, ומכאן הפירות חונטים.
- שאלה - ומה משמעות הקביעה הזו בעבר בחיי האנשים?
- תשובה - לחישובי מיסי הפירות ללויים, לפהנים ולעניים, מיסים שהיו כל שנה מעשר מכלל הפירות החונטים.
- שאלה - האם זהו רק תאריך של ציון שנת מיסים?
- תשובה - לא, לא רק זאת. זהו חג של תחיה שנשמר במסורת אלפיים שנה, וכיום הוא מביא לתקווה ותזכורת שגם בעבר חיו פה אכרים עבריים, במדינה עשויה לתפארת. אנשים שחיו פה דורות על דורות, והטבע זרם בתוכם, ובזמן האיטי הם יכלו לגלות, במלוא החושים, בעינם, באזנם, את חילופי העונות, חניטת הפירות וכיצד מנץ הניצץ.

שיר:

בתשרי נתן הדקל פרי שחום נחמד,
בחשוון ירד יורה ועל גגי רקד.

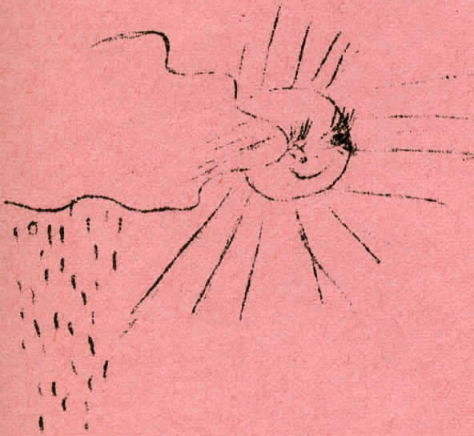
בכסלו נרקיס הופיע, בטבת ברד,
ובשבט חמה הפציעה ליום אחד.

באדר עלה ניחוח מן הפרדסים.
בניסן הונפו בכח כל ההרמשים.

באיר הכל צמח ובסיון הבכיר,
בתמוז ואב שמחנו אחר קציר.

תשרי חשוון כסלו טבת חלפו, חלפו ביעף.
גם שבט אדר ניסן איר סיון תמוז ואב.

ובבא אלול אלינו ריח סתו עלה,
והתחלנו את שירנו מהתחלה
.....

נרים כוס ראשונה - כוס של סתיו

יין לבן שהוא כלובנם של פרחי החצב, הכרכום והנרקיס,
לובן עצים מלבינים בשלכת.

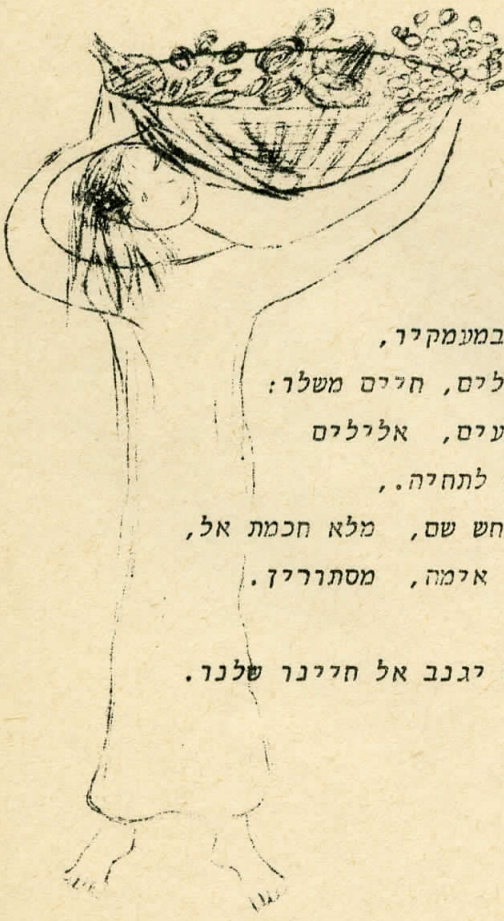
נברך בטעימה על פירות שלהי הקיץ:

ת מ ר - ג פ ן - וחיטה.

ריקוד הבאת פירות

"האלילים" / פנחס שדה:

אני רואה עננים אפורים,
עננים לבנים, עננים כחולים.
איך זאת אלא שהסתיו
בא והחורף קרב לבוא.
איך זאת אלא שחלפה השנה.

בתוך הזמן במעמקיו,
חיים מתחוללים, חיים משלר:
אלילים גרועים, אלילים
מתים ושבים לתחיה.
דבר-מה מתרחש שם, מלא חכמת אל,
מלא אהבה, אימה, מסתוריך.
רק הד עמום יגנב אל חיינו שלנו.

צדיק כתמר יפרח,
כארז הלבנון ישגה.

שיר:

כוס שניה - כוס החורף

לין שרובו לבן ומיעוטו אדום,
על שום הלובן שעודנו מושל בארץ,
בענפי האילנות ובפרחי השקד המתעוררים,
על שום טיפות האודם הראשונות.

נברך בטעימה על פירות תחילת החורף, התפוח וההדר:

תפוח - וכתפוח בין עצי היער, כן דודי בין הבנים.
כשושנה בין החוחים, כן רעיתי בין הבנות.

הדר - התפוזים, התפוזים טובים באלף אחוזים מן
הזהב שמחפשים אותו לשוא.

שיר: ארץ זבת חלב ודבש.

"השקדיה בטייו בשבט" / לאה גולדברג

לפני שנתים שתל אותה דן
והביטו, הנה היא עומדת
בתפארת פרחיה, באמצע הגן,
מקושטת ליום ההולדת.

פריחתה כה בהירה, והנה השקיעה
באודם צבעה הצמרת,
כילדה בשמלה ורדה, שקדיה,
על ראשה אודם הסרט.

שיר:

השקדיה פורחת ושמש פז זורחת,
צפרים מראש כל בד מברות את בוא החג:
טייו בשבט הגיע, חג לאילנות,
טייו בשבט הגיע, חג לאילנות.

הארץ משועת, הגיעה עת לטעת,
כל אחד יקח לו עץ, באתים נצא חוצץ;
טייו בשבט הגיע, חג לאילנות,
טייו בשבט הגיע, חג לאילנות.

נרים כוס שלישית - כוס אביב

חציה לבן וחציה אדום
שהוא כאיתני החורף והאביב הנאבקים בטבע. הקור
כאילו שהוא מבקש להקפיא החיים העולים באילן וריח
הגשם לוחם בריח הפריחה. עד שיתפרח האגס ופקעיו
המתפוצצים שולחים טביבתם קריאות האביב ומרגע
לרגע על ענפים עוד ועוד ניצנים ניצתים.

נברך בטעימה על פירות התאנה והאגוז:

- האנה - על שהנה הסתיו עבר, הגשם חלף הלך לו והתאנה חנטה פגיה.
- אגוז - על שום מתיקות האביב הבוקע מקליפת החורף.

שיר:

אל גינת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל, לראות הפרחה הגפן, הנצו הרמונים.
לכה דודי נצא השדה, נלינה בכפרים, נשכימה לכרמים, נראה אם פרחו הגפן.
פתח הסמדר הנצו הרמונים ...

"הרקפת" / לאה גולדברג

למה קוראים לרקפות רקפות?
"כי הן יפות"
עונה אני למיכל,
"כי הן כפופות"
משיב יגאל,
"כי הן רק נקטפות"
מתרגז אביטל.

אומרת יעל:
"כי הן רק רקפות
וטיפש מי ששואל".

שיר:

מתחה לסלע צומחת לפלא
רקפת נחמדת מאד,
ושמש מזהרת נושקת, עושרת,
עושרת לה כתר ורד.
לה לה לה ...

"רקפת, רקפת" צפור מצפצפת,
הציצי אך רגע אלי.
רקפת נהדרת בסלע נסתרת,
נסתרת מנפש כל חי.
לה לה לה ...

שיר:

מה יפית האביב,
בשדה, באחו,
הציצים יפרחו,
צהלת חיים טביב,
מה יפית האביב!
מה נעמת האביב!

מה יפית בוקר אור,
כל ציפור, כל עשב,
יגמעו טל כסף,
ישתו טל, יפיצו מור,
מה יפית בוקר אור!
מה נעמת בוקר אור!

מה יפית העולם,
ים דגן פתוח,
יך גלים ברוח,
ומאירים פני האגס,
מה יפית העולם!
מה נעמת העולם!

כוס רביעית - כוס הקיץ

שכולה יין אדום, שהוא כאביב הפורש שפרש ממשלתו על הארץ בשפע
אודם של כלניות ופרגים שהנצו.
ובטי"ו בשבט נברכה שתרבה את פרי הארץ ואת תנובת השנה.

נברך על פירות החרוב והזית:

זית - על שום שכעת הוא הוחמץ כדבעי וטעמו ערב לחיך.

חרוב - על שום מתיקותו בחרבוני הקיץ -

זכרון חורבן בית המקדש - גם בשעות פריחה ושמהה.

החרוב מופיע הרבה במקורות ובאגדות, ואולי מוכר מכולם
סיפורו של חרובי המעגל. פעם היה חרובי המעגל מהלך בדרך.
ראה אדם אחד שהוא נוטע חרוב.

אמר לו: זה לכמה שנים טוען פירות?

אמר לו: לשבעים שנה.

אמר לו: כלום ברך לך שתחיה שבעים שנה ותאכל ממנו?

אמר לו: אני מצאתי את העולם בחרובים. כשם שנטעו

אבותי לי, כך אטע אני לבני. (תענית כ"ג)

שיר:

אתן במדבר נטע ארז,
שנה והדס ועץ שמן.
אשים בערבה ברוש,
תדהר ותאשור יחדיו.

יהי רצון שבכוח סגולת אכילת הפירות שנאכל ונברך עליהם -
יתמלאו מעוז שפע הודם לשוב שנית להגדילם ולהצמיכם מראשית
השנה ועד אחרית השנה לטובה ולברכה, לחיים טובים ולשלום.

שבת שלום - חג שמח - לחיים ובתיאבון !!

To Be or Not to Be

Or 2 B O Not 2 B Cal

מתוך "דברי הכפר" - שלא יצא:

שאלה - כמה ראשי שנה יש בשנה?

אז - תארו לכם שלמעשה - בימי קדם, בתקופת המשנה, נקבע שיש 5 ראשי שנה - כך:

באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים (זה בערך במארס-אפריל);

באחד באלול ראש השנה למעשר הבהמה (זה בערך אוגוסט-ספטמבר);

באחד בתשרי ראש השנה לשמיטין וליובלות (זה נה שאנחנו קוראים "ראש השנה" (בערך בספטמבר-אוקטובר);

ובאחד בשבט ראש השנה לאילן - ובית הלל אומרים בחמשה עשר בו (זה בערך בינואר-פברואר), מה שאנחנו קוראים ט"ו בשבט

אז איפה החמישי? נו באמת ...

בעוד שבוע בדיוק יחול ראש השנה הרביעי שברשימה: לאילן.

מה זאת אומרת? למה דוקא עכשיו? בשביל מה נקבע כזה תאריך בימי קדם? ודוקא בעונה שהיא הכי רדומה מבחינת האילנות! אנחנו עורכים יומולדת והם ישנים!

ו - ב - כ - ן - ---

מסתבר שבמדינה העברית העתיקה נקבע ט"ו בשבט כתאריך 'אדמיניסטרטיבי' שקשור בגביית מיסים: כל בית אב בישראל היה צריך לתת מעשר מפרי אדמתו כמס ללויים והכוהנים שלא קיבלו נחלת שבט בארץ ישראל, משום שעסוקם הבלעדי היה עבודת הקודש. את סך כל תנובת האילן היו מחשבים מן הפירות שחנטו (שנוצרו) החל מתאריך ט"ו בשבט ואילך. כל הפירות שחנטו לפני כן נחשבו לשנת המיסים הקודמת.

במדינת ישראל החדשה נתנו לחג זה משמעות חדשה. הפכו אותו לחג נטיעות, אם כי - כל גנן ירוק יודע שזה לא בדיוק הזמן הנוח לטעת: עדין קר מדי והאדמה רטובה ובוצית מדי. אבל כך נקבע וכך עושים!!

אנחנו הנקנו ליום ט"ו בשבט נופח נוצץ של יציאה לטבע והכרה בטבע שמתחיל להתעורר בנביטה ובפריחה.

לפני שנה חידשנו את מנהג "סדר ט"ו בשבט", אותו התחילו המקובלים בצפת במאה ה-16, הלא הוא "סדר ארבע הכוסות", שעקרו - אכילת פירות מעונות שונות ושתיית ארבע כוסות יין לבן ואדום במהולים שונים: כוס ראשונה - יין לבן המסמל את הסתיו. כוס שניה - יין לבן עם קצת אדום, המסמל את החורף, וכו'.

אז מה יוצא?

לוקחים תאריך אדמיניסטרטיבי עתיק שנשמר בזכרון הגולה 2,000 שנה באמצעות פירות מיובשים. מוסיפים מסורת "סדר" שנקבעה במאה ה-16 בצפת. מוסיפים מסורת נטיעות שנקבעה במדינת ישראל החדשה - ולבסוף מטבליים במסורת של יציאה לטבע שנקבעה בתנועה הקיבוצית בשנות האחרונות. מערבבים טוב טוב - והקוקטייל הזה הוא החג שלנו!

לאן כל זה מוביל?

בסוף השבוע הקרוב - שה קורה

של יום חופשו)

מה נעשה?

ה"סדר" יערך בערב החג, שהוא כאמור גם ערב אשכול (יום ו' בערב). נתכנס בחדר האוכל מוקדם - ב: 6.50 - כדי להתחיל בדיוק ב: 7.00 את התכנית, שתארוך חצי שעה. במהלך הסדר - נלגם יין בצבעים שונים, נטעם מהמון פירות ונצפה ב"ריקוד הבאת פירות", ונשיר המון בליווי נגינה וחבורת זמר.

למחרת, ביום החג, יתקיים בבוקר משחק רמזים שלקוחים מן הטבע - לגילוי המטמון. המשחק מאורגן על ידי בית הספר המקומי. הילדים רוכשים כעת את הידע לגילוי המטמון בבית הספר. במהלך המשחק כל ילד, עם משפחתו ועם כל מי שמעוניין להסתתף, ילכו במסלול גילוי המטמון. כאן יוכלו הילדים לראות ולהראות את מה שלמדו.

בצהריים תערך מכירת העציצים המסורתית, ואחר-הצהריים תתבצע הנטיע המסורתית בשטח הנטיעה המסורתי (לא בדיחה). הפעם נשתול נטיעת מילואים - של עצים שלא עברו את הקיץ מן הנטיעה שעברה, וזכנ עצים נוספים. (אגב, כולם יבלי משק" - מזרעים של אלונים ושל שיטותו) ולא שכחנו - "הליציאה אל הטבע" החקלים שברע לאחר מכן: טיול משגע בהדרכת טומי, באיזור הארבל. בטיול תגלו שלא צריך לנסוע לאמריקה כדי למצוא מקומות מקסימים, ושאת מהם נמצא ממש מתחת לאף (בפירוש) - בכל פעם כשנוסעים לטבריהו זהו. שני סופי שבוע עמוסים - בהצלחה, ושנהנהו

מצוות ט"ו בשבט
(ורדה כ', שלומית, יעל נ', יעל ש', טומי ויתר העוזרים)

